

bus oportet, & quibus non oportet. In iura verò immo contumeliasque affectus parvis semper eget. Ipse enim neq; ad iustitiam repugnare, neq; opem ferre sibi ipsi potest. P. H. A. E. Hæc quoque, reâ abs te dicta videntur. s. o. c. Quid porro? Alium videmus sermonem huius fratrem, quem admodum legitimus sit, & quantum melior atq; potentior quam is nascatur? P. H. A. E. Quem istum? & quomodo fieri dicis? s. o. c. Eum, inquam, qui in animo discens cum scientia scribitur, quia sibi ipsi auxiliari potest, intelligit apud quos loquendum sit, apud quos tacendum. P. H. A. E. Scientis sermonem dicis viventem, & animatum, cuius oratio scripta simulachrum quoddam non iniuria nuncupabitur. s. o. c. Omnino, sed hoc quoque mihi dicas. Mentis compos agricola nunc quid charissima sibi femina, quorum fructus expectat, est in Adonidis hortis summo studio & diligentia sparget, gaudebitque spectare eos intra dies octo iam pulchros effectos: An potius si quando id egerit, festi cuiusdam diei ludigii gratia faciet? At ubi fertur agri cultura studium adhibuerit, seret quidem ubi convenit, & satis se consecutum putabit, si octo mensium intervallo satio sua ad fruges pervenerit? P. H. A. E. Ita profusus, ô Socrates, illa quidem ioco, ut ais, hæc autem serio facies. s. o. c. Hominem verò iustorum, honestorum, bonorumque scientiam possidentem agricola imperitorem ad semina sua spargenda putabimus? P. H. A. E. Minime omnium. s. o. c. Non igitur in aqua nigra studiosè ipsa scripturæ calamo cum sermonibus feminabit, cum succurrere illis periculis non nequeat, nequeat & ex ipsi veritate sufficiens ostendere. P. H. A. E. Certè id nõ est contentanum. s. o. c. Non sanè. Ceterum hortos quidem literarum, vel ludi causa, videntur, seret atque deserbet, & postquam crispiter tanquam monumenta thesaurorumque ad senectutis futuræ oblivionem, tam sibi, quam ceteris vestigiis eorum dedit secatioribus, labatur utiq; natos iam tenellos suos fructus inspicies, ceterisque hominibus ludos alios sequentibus, & contumia horumque similia celebrantibus, ipse interim his hominibus in sermone oblectamentis vitæ ducet. P. H. A. E. Preclarissimum præ aliorum viliissimum narras, ô Socrates, eius ludum, qui potest in sermonibus ludere, ac de iustitia, & aliis quæ tu dicis, confabulari. s. o. c. Est ita profecto, amice Phædre, sed multo mea sententia in his præclarus studium, quæ quædam est dialectica vrens, animam natus idoneam sermones cum scientia plantat, & seminat, qui & sibi ipsi, & satori suo afferre opem possunt, fructusque producant, & semina reddunt. Vnde alij in moribus aliis nati id semper minus immortale scruare possunt, atque cum qui hæc habet, beatissimum quoddam hominilicet, efficiunt. P. H. A. E. Multo id quoque præclarus. s. o. c. Nunc iam illa, ô Phædre, his concessis discernere possumus. P. H. A. E. Quænam? s. o. c. Ea videlicet quorum cognoscendorum gratia huicufque descendimus, vel ut uterque rationem huius disceremus in ipsa scribendi arte, sermonisque ipsos, qui vel arte, vel sine arte scribuntur, artificiosum quidem, & artis expertis, situm id declarare videtur. P. H. A. E. Dic apparet. s. o. c. Memini se rursus oportet non prius posse aliquid, dicendi artem ad summum callere ad perficiendum atq; docendum, ut ratio superior nobis ostendit, quam veritatem earum rerum quas dicit aut scribit cognoverit, vniuersamque rem de fine & definitione posita rursus secundum species vniue. ad indiuidua

diuidere nouit: atque hæc ratione animam contemplantur, & quid cuique ingenio congruum est occupatus, ita maxime disponat exornetque sermonem, variè quidem animæ varios, & harmonia multiplices, si illa. Sic profusus apparuit. s. o. c. Quid autem de illa questione dicemus quam supra tetigimus? honestumne an turpe sit orationes pronuntiare, & scribere, & quomodo studium hoc iure vituperari queat, quomodo nequeat? Num superiora nobis hoc satis declarauerunt? P. H. A. E. Quænam illa? s. o. c. Quippe, siue Lyfias, siue alius quispiam scripsit quandoque, aut scribit, scribèturque priuatum vel publicè, ciuiles quædam constitutiones, ita ut sius in scriptis magnam quandam stabilitatem & certitudinem puer inesse, turpe id esse scriptori, siue dicatur à quoquam, siue non dicatur, putandum est. Siquidem ignorare quid verum sit, quid falsum, de iustis & iniustis, de bonis & malis, etiam si vulgus vniuersum laudauerit, fieri nunquam potest quin sit reuera turpissimum. P. H. A. E. Turpissimum. s. o. c. Contra qui in oratione quacunque de re scripta ludum iocumque necessarium putat, orationemque nullam aut solutam, aut adstrictam numeris magno componendi studio dignam esse ducit, instat eorum qui sine diuinatione & doctrina persequuntur tantum gratia carmina recitare consueverunt: sed reuera sermonum illorum optimo commondenno peritos causa compositos fuisse: in sermonibus autem his, qui docendi discendique causa dicuntur, ac vere in animo de iustis, honestis, & bonis scribuntur, duntaxat perfectiorem perfectionemque inesse, eosque solos studio dignos existimare: iudicæque sermones huiusmodi filios suos legitimos esse vocandos, eum ante omnia qui ipsi inest, si modo sit inuentus, deinde cuiusque; ex hoc facti filij, fratresque, vel in ipsius, vel in aliis aliorum mentibus, sic ut decet, nati sunt, reliquis autem omnes postpositi: hic vir, inquam, talis, ô Phædre, videtur esse, quales esse nos exoptaremus. P. H. A. E. Equidè ut dicis, cupio profusus, & vobis precor. s. o. c. Sed hæc iam satis à nobis de arte dicendi, quasi ludentibus dicta sunt. Quare Lyfias dicas, nos ad nymphæ Musarumque profluentem profectos, sermones quosdam audisse, qui dicere iusserunt Lyfias, ceterisque orationum scriptoribus, Homero præterea, & si quis alius nudam possem, vel cantu exornatam composuit, Soloni postremo, & omnibus qui ciuiles institutiones literis mandauerunt quod si veritatis consicij talia composuerunt, possuntque sua in discussione tracta defendere, ac dicendo efficere, ut præ verbis scripta vilescant, non vti que ad his que calamo iusserunt, sed ab illis potius que serid ex cogitarunt, cognominandi videntur. P. H. A. E. Quænam cognomina, & quo pacto accommodas? s. o. c. Sapientis cognomen, ô Phædræ, magnum, folique Deo conuenire videtur. Philosophi verò, ad similes alicuius cognomine eiusmodi viros quales modo descripsimus, conuenientius modèstiusque nuncuparemus. P. H. A. E. Certè nõ de decetis. s. o. c. Eum igitur qui nulla habet in præstantiora iis que concipit, & sursum deorsum que retorquens, diuturna emendatione addendo, vel subtrahendo composuit, iure poetam vel orationum legitimum seipsum cognominabis? P. H. A. E. Quidnis? s. o. c. Hæc itaq; amico referas tuo. P. H. A. E. Tu verò quid facies: neque enim amicus tuus præ-

termittendus. s. o. c. Quis ille? P. H. A. E. Socratem inquam. Quid illi nunciabis? s. o. c. Socratem. Quem esse dicemus? s. o. c. Adolefens etiam nunc, ô Phædre, Socrates est. Sed quid de illo augur, lubet dicere. P. H. A. E. Quid tandem? s. o. c. Mæprie ingenio mihi videtur esse, quam ut cum orationibus Lyfias comparetur. Præterea ad virtutem maiore indole, vel minime mirum futurum sit, si cum arte procederet, aut in hoc orationum genere cunctis non studeat tantum quantum pueris reliquis præstet omnibus, qui vniquam orationes attigerunt, aut si non contentus his fuerit, diuino aliquo ammi motu maiora concupiscat: inest enim natura philosophia in huius viri mente quædam. Hæc ergo ad his diis accepta, Socrati mihi dilectissimo nuncio. Tu illa Lyfias tibi charissimè. P. H. A. E. Ita fiet. Sed abeamus hinc cum istis non nihil tam deseruerit. s. o. c. Vota prius his faciendâ sunt quam abeamus. P. H. A. E. Quidnis? s. o. c. O amice Pan, & alij omnes, qui locum hinc colitis diij, date mihi ut pulcherrimus efficiat: & quæcunque agrorum habeo, intrinsecus sint amica. Diuitem autem sapientem solum exitimem. Tantum verò mihi sit auri, quantum nec ferre, nec ducere queat alius, nisi vir temperans. Nunquid aliud orandum censetis? ô Phædre: mihi enim satis est precatum. P. H. A. E. Mihi quoque eadem opinio. Amicorum enim communia omnia. s. o. c. Abeamus.

APOLOGIA
SOCRATIS.
MARSI LII FIGINI
ARGOVENTINO.

Antiquitatem Theologi in rebus diuini sui fecerit. Alij quidem demonibus solum sacrificabant, s. o. c. Sicut et arborum vota hominum ad caelestia pervenire. Alij vero caelestia quoque colebant, putantes illa non vivere solum atque intelligere, sed etiam videri, circumspicere cuncta atque audire: idque tam sacrificiorum ritus ab eis proprios, quam supplicij laudes precisque ex audire verumque animorum in corporibus his riventiam vera, ad deos illos, qui nullam eum corporibus commercium habeant, pervenire non posse. Alij denique, hoc ipsos deos in primis venerabantur, iudicantes à summis rerum casibus & ceteris omnes etiam humanos, tam cognitione, quam virtute perfectissime contineri. Deos vero vocabant tum visibiles id est colles, tum invisibiles id est supercaelestes, quos nostri vocant angelos. & ipsi deos quasi proximis summi Dei conceptores atq; ministrum. Præterea triplicem hi providentiam esse putant. Vniuersalem quidem in Deo, per quam omnibus omnia proficiat atq; præbeatur: vnde in diis vniuersalem, per quam omniaque quidem constant: non omnia tamen munera, sed quædam omnibus exhibentes. Particulari em denique in demonibus, quæ vtilitatem quædam quibusdam tam largiuntur. Et demones quidem in totidem distribuntur ordinem, quos necesse sunt esse satorum fontem, alios iustitiam, aliosque similes. Cuncti autem ordines & in se colliguntur, & in se arte, & in se arte pro se ratione atq; & in se arte, ratione videlicet quædam. Ipsi quoque arbitrantur alios aliosque demonum quædam præstare, sicut alij, & regere aliosque naturæ. Quos Plato inquit, hinc ab initio in aliorum plurimum voluptatem inuenerit. Ceteri autem demones virtuosissimos satorum potentia, eoque à vegetali sensu aliquid naturæ quod in modo se regere, igneos tandem discursum rationis ad sublimia contemplantia conuertere. Atque hoc passim voluptatis & vitæ demonem igneos, alij a ceteris, contemplatiui igneos dominari. Cum vero deos immortales atque impatiibiles arbitretur, homines vero mortales atq; patibiles, & emane omnes quidem aspectu patibiles, superiores vero mediocres etiam immortales, inferiores vero homines. Præterea et omnibus affectibus erga corpore colliguntur in primis secundum quædam tranquillam providentiam motum: in secundis humanos

quidem, sed moderatioris terribis ad perturbatioris nostras iam declinans. Item demones alios naturales ab initio constitutos, alios peregrinos, sicut homines animos in terra constitutos, corpora, hominesque etiam ante consueverunt ratione carere. Præterea alios demonum plures terra maioribus alios angustioribus, quos anima laleres inuoluptatis suam, quæ electio- nis sortis, delectat electa, vii a dicit & exploratoris & iudicis. Inuoluptatis autem hominum alios Saturniorum demonum alios. Inuoluptatis autem aliorum tum iudicium, tum demonum naturis accomodant. Corporum quoque nostrorum complexionem simili quædam ratione distinguit. Animalia item & plantas metallique & lapides ad ipsorum similitudinem demonumque & virtutem inter se natura discernit, ut alij inter hæc solaria sint, alia vero lauraria, ceteraque similia. In his quoque diximus Platoni conuenienter sacrificiorum orationum alios demonum vim consiliter arbitrat. Platoni quoque ipsi Plato autem huiusmodi theologos imitatus, & Platoni omnes orationum vim huiusmodi obique tantum veram accipit, rationibus quoque conuenit. Mirum quantum his in Platone adhibeat fidem, quæ in in Timæo in Platone quidem humanam sapientiam præ illa que ab orationibus tribuiturque diuinitate habet, nihil ponderat. Tempo autem diuinitatem ad philosopho de rebus diuinis affirmandum esse, quatenus diuinitatem orationum, sicut in Platone, quod maximum est, tota Socratis & sapientissimi & iustissimi vitam afferit tum ad ipsius orationum, tum ad sui omnia demones vari- cianis institutum. Si quæras quales Socratis demones fuerit, esse debuit igneus, quoniam ad contemplationem sublimium erigebat. Item Saturninus, quoniam intentionem mentis quædam mirum in modum abstraheret à corpore. Attribuit quoque ab initio acquiri. Nam si in puro die asperaret, si non pro- uocaret, quæ non dicitur, sed se ad aduersum reuocaret, quæ Saturninus. Item non adhibet calcaria viro satis per se ad bona propensum, sed adhibet frænum, ubi in eligendis ad finem viis est cunctationum fallaciam posse decipi videretur, & spiritalis mentis solentia oculis, voces autem suggereret. Sed quibus oculis atque auribus visus videlicet atque auditus qui per omne caduntur corpore ab heremum sub manifesto hoc corpore latere. Poterat autem Socrates per aliter sentire sensus, ab uterque sensus se faceret conuenit, ostensa ceteris per eosdem sensus & somnium pariter atque vigilis. Similiter autem uicena probat prophetas ad gloriam & spiritus ceteros, & vocat audire. At cur Socrates paucosque similes demonum summa aduerit? Quoniam paucos vel conuenit, per eorum alios demones sunt, plures humanis, perique feris. Cur item alios demones alios Deum vocat? Quia sublimis demon Socratis quasi Dei inter pres nunciisque asphat. Sed non ipse ipse Socratis intellectum possim demonem nuncupare & Postquam certè. Nam Timæo inquit, Deum natus se remanere autem partem tanquam demonem tribuere. Rursus in Symposium ipse ætate amor ad diuinam pulchritudinem contemplantiam, ad omne cognominatur. Verum præter hæc necesse est superiorem uocari inuoluptatis demonem prædicere, propterea quod in Symposium ipse ætate amor ad diuinam pulchritudinem contemplantiam, ad omne cognominatur. Verum præter hæc necesse est superiorem uocari inuoluptatis demonem prædicere, propterea quod in Symposium ipse ætate amor ad diuinam pulchritudinem contemplantiam, ad omne cognominatur. Verum præter hæc necesse est superiorem uocari inuoluptatis demonem prædicere, propterea quod in Symposium ipse ætate amor ad diuinam pulchritudinem contemplantiam, ad omne cognominatur.

se. & hominibus tum omnem demonum cultum, tum arte demoniacam sustulisse. Si rursus interrogetur quare ratione vel inflantia, vel in homines demonum trabatur influxus, diligenter attende. Trochiter quoddam aliud naturale per artem: eum quod situm quod propter densissimam crustitudinem accendi à tenui quadam flamma non poterat, vel oleo illuminari, vel inspicere sulphure raptim quoniam somis efflamam. Trahitur & quoddam diuinum aliud per naturam, quando factus tenet in malo certo officio figuratque modo sic per naturam à Deo humanam haurit animam, ut per magicam statua à mudo accipiatur demonem. *Psale*. Aegyptij naturam quoque magicam appellauerunt, vim ipsam magicam in atraiia quodam similia per similia, vel conuenientiam saltem per conuenientia collocant. Emitit quotidie vocem, emittit & sui vultus imaginem. At non vbiq; vox in te tua & imago remittitur. Partes duntaxat ita dispositas sic oppositas vocem per echo reflectit, & speculare corpus tuum tibi reddidit imaginem. Ego igitur specularis & ille paries subitò totus, ut ita dixerim, eris in illo. Ibi enim videberis, audieris, intelligeris, sermè ut in statua demonum. Si Trismegistum consulareris, dices ex propriis mudi materis certo euidam demoni congruentibus compositam ritè statuum confessionem per demonem congruentem animam, vel per demonem inquit, vel per angelum. Intelligit, vel per impuriorem, vel per puriorem spiritum afflari solere. Audies quoque Mercurium hunc veteres persosque dabantem, quod discedentes, vel esse numina super caelum, vel terrenorum vota ad caelitia superioraque permeare, fabricare celestes habitacula demonum, quos quasi familiares coleret deos. Turabatur sancti, quamuis inter eos in delubra demones saluti eret aduocentur. Ipe tamè defendere noxiis. Audisti paucis tractum demonum in corpora statuarum. Audi quoque paucis tractum in corpora hominum. Quando vel per atram bilem vel aliquid simile, aut vitium totum in imaginationem conuertitur animas, facit sit inferiorum demonum domicilium, quorum animas, & infamias, & animo simul vertetur, & corpore. Quando per philosophicam purificationem transferatur totus in rationem, eandem adit demonum inuicium, à quibus humanarum rerum sepius, quandoque etiam naturalium miras accipiat rationes. Quando per pietatem erigitur totus in mentem, sublimium demonum sit spectaculum, seu potius angelorum, quibus vtrique dicitur miram in modum arcana penetret diuinorum. Optas, vides, intelligere, quibus potissimum oraculis, siue per statuas, siue per homines editis, Plato considerat. Scito his duntaxat, que certa ratione cõpèrtum sit, ut non falleret demones, sed per veridicos, siue per angelos potius promississe. Nã & ab ipsis Aegyptiorum myteris acciperet, loue impuriore demones ad inferos deturbasse, qui & homines similitè pro viribus ad ima detorqueant: & à Therycyde Syro, multos ab Ioue demones reuelasse, quorum excretis Ophioneus duxerit serpentinus. Ab his ergo malis eueniendum esse diligentiò indicabat. Socrates autem propriis rationibus atque singulis adductis, & oraculo euidam, & suo euidam demoni se committit per arbitrio per ducendum. Denique vtiqueque sit, ita suam ad huc instituit vitam, ut aeterna semper temporalibus anteponeat: inuicem magis timeret, quam mortem: pro vtriusque, pro pietate, pro charitate, nõ dubitaret labore, penuriam, contumelias, iniurias, verbera, mortem. Sed hac omnia parui, immo nibili pendit, sperans apud diuinum iudicem pro bonis bona mereri. Ergo hac spe & fiducia fretus, & libenter accessit ad iudices, neque accusauit se, sed iudices accusauit: atque tanquam vates, quod euenire ait his, qui ius pro mortem ponuntiam illis ponant; prædixit post falsum iudicium fecuturã. Ipe interim mira mentis lætitia & vultus alacritate ad iudicem migravit aeternum. Statueram hic satis bonum argumentum, seu potius commetariolo finem imponere. Sed duo parumper me dubia remouantur. Primum Socratem illud & hic, & sepe alibi repetitum: Hoc equidem vnum scis, quod nihil scio. Multa tamè & hic & alibi affirmat quasi sciat. Sed hoc illi simile est. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax. At itaq; Socrates: Ego alibi sciat de corpore, vtriusque demonem, illustratus à Deo, sic epistole in diuino lumine hoc vnum, videlicet quod aliqui non solum in corpore nihil in lumine naturalis scio. Nã scio quãquã, in naturali lumine res ipsas per ipsum affirmatiõis modum. Eiusmodi enim scientia, dei propria est, qui & naturam ipsam, & naturarum causas comprehendit, quomodo ipse fecerit. Scio tamen multa per quemdam negotiatiõis modum. Veluti quod Deus nõ sit corpus, potius quã quid sit. Item

quod anima non sit mortalis, magis quã quid sit. Rursus quod bonum absolutum nõ hoc est, aut illud bonum, potius quã quid sit. Atque hoc patet Socrates & scis, & docet multa. Hoc illud insuper quod demon eum reuocat, non proferat, id est, ad arguendum illuminari eum potius quã affirmandi. Non enim quomodo vtrò affirmat quãdam, & illa quidem mensura, tanquam videlicet non à demone tantum raptus, sed Deo iam plenus. Affirmat quoque vbi sanctorum adducit veterum testimonium, vel equius hominum à mortis refugentium citat in refugentium. Sequitur altera dubitatio: quomodo enim Socrates, cum nunquam soleat dubitare, quomodo animas sit immortalis, in fine tamen, Apologia hac vtriusque disputat. At nullus post mortem superest sensus aut superest aliquid. Respondeo primo quidem, nõ de omni sensu, id est de omni cognitione sed de nostrarum rerum sensu, vel nostro similitè dubitate. Quod quidem significatur per illa que in parte disputationis altera deinde subduntur, vbi idem quod & in Republica dicit, se parat videri licet animas eodem pacto sensus illis, quo & hic solebant agnoscere. Vbi considera distum contra illas, qui dicit animas de corporebus in corpora transferri. Deinde rursus quoque ita respondeo, Socratem hanc in profectia disputatione non vti, quia de illo constat dubitandum, post vbiq; per scientiam negatiõis, tum per diuinam inspirationem approbatiõis que constantissimè tenet, sed ad iudicium suorum personarum in presenti reuertitur, qui tam obsequiõis omnino studeant, inferebant ei mortem, tanquam proculdubio malam. Socrates ergo contra infert, nullo modo esse malam, sine se, siue aliter se nostras res habeant. Vbi illud quod de mortalitate apparet ambigunt, propter illud est adiunctum, qui tanquam tyranni Epicureo more deridit Socratem potissimum, quasi facit possit decipi, si ex eo solo affirmasset mortem non esse malam, quod post hanc vitam alia superest bona. Quia quidem aeterna bona, & si consistant Socrati, illi tamen nullo modo consistant, neque in angustia illa temporis breuitate poterant demonstrari, que in Thasone & sepe alibi demonstrantur. Tu vero nota certam Socrati nostram fiduciam, amicis prope finem Apologia dicens: Bene de morte sperare debetis. Nihil enim mali bono viro vel videntis, vel desunt potest accidere. Res enim hominis quomododam Deo similis à Deo non negantur. Quod autem extrema ad iudices, voce clamauit, Ego quidem hinc ab eo moriturus, vos vero videtis: vtriusque nostrum in melius eant, soli Deo est certum, intelligi nõ dubitare illum, quod paulo ante affirmabat, sed dicere soli Deo certum esse per se ipsum affirmatiõis que rationem: posse tamen non homini certum fieri per ipsum Deum negotiõis que rationem. Adde quod affirmare non audeat se tam purgato iure animo emigrare, ut presentem migrationem affirmet omnino animam suam statim caelesti patriã redditarum.

Vos ratione, o viri Athenienses, affererint accusatores mei, nescio equidem: me certe sic affecerunt, ut mei ipsius penè oblitus fuerim, vique nõ ad persuadendum accommodatè dicebam, quamuis nihil, ut ita loquar, veri ad vos detulerunt. Sed ex multis quæ falso afferuebant, id sum potissimum admiratus, quod vobis cauendum esse mouerunt, ne à me quali eloquentè deciperemini. Quod enim asserere id minimè erubescerem, cuius ego mox redargutionem opere ipso facturus eram, quando quidem in presentia vobis appareo longè ad eloquentiam alienus: hoc, inquam, mihi fore omnia vsum est impudentissimum, nisi forte eloquentem isti vocant vera dicentem. Si enim arti dicant, proficere equidem me, quamuis non eorum more, rhetorem esse. Quippe cum his, verè equè dico, veri nihil dixerint, à me verò vos vera omnia audistis. Neque verò per Iouem, o viri Athenienses, factam à me orationem, quemadmodum ab istis, verborum nominumque elegantiam, neque aliter exornatam, sed iis quæ casu & fortuitò occurrerint, verè contextam audietis. Cõfido enim me iusta dicturum, neque quisquam vestrum speret me aliter esse dicturum: alioquin neque atarum hanc, o viri, deceret, adole-

scuntulorum more verbis studiosè formatis huc ad vos ingredi. Quinimò vehementer, o viri Athenienses, id oro, & obsecro: vti si iudicem me verbis in respondendo vtemur audietis quibus & in foro apud argentariorum mentas, vbi plerique vestrum me nõ nunquam aduererunt, & albicne admiremini, nõ ue grauerit id feracis enim res se habet: vtriusque equidem nõc pimum in iudicio, plures quam septuaginta annos natum, ex quo sic vt in eo dicendi genere, quod hic vtriusque, reuera sint peregrinus. Et profectò quemadmodum si peregrinus Athenas venissem, ignosceretis vtrique mihi peregrina voce & forma loquenti, pro educationis mex consuetudine: ita & in presentia vos precor, neque id quidè iniuria, vt loquendi formam minimè attendatis, quæ prout contingit vni melior, tum deterior esse potest, sed id ipsum consideretis, huc metem adhibeat, iustitiam, an iniusta dicatur. Socratem hanc in profectia est, rhetoris autem officii vera loqui. Iustum est autem, o viri Athenienses, me primo quidem ad accusationem primam falso cõfictam, & ad primos accusatores respondere deinde ad nouissimam atque nouissimos. Me quippe multam multam annis falso apud vos accusaturus, quos equidem magis formido, quàm Anyti adspiculatoris, quaque iam & hi sunt in persuadendo potentes. Sed illi potiores, o viri, qui plerisque vestrum à pueritia occupantur, accusantes me procul à veritate, atque vobis persuadentes esse vdelicet Socratem quendam sapientem, eorum quæ super aerem, quæque sub terra sunt, perferuntorem qui soleat causam deteriorè differendo meliorem efficere, hi profectò, o viri Athenienses, qui hunc de me rumorem diuulgauerunt, mei accusatores potentissimi sunt. Qui enim hæc audiunt, opinantur harum rerum perferutores nõ credere deos esse. Et profectò accusatores huiusmodi & permissi sunt, & longo iam tempore me accusant, & in ea atate vobis fuaserunt, in qua plerique vestrum pueri aut certe adolecentuli, perfacile credidit, deserta in causam, nemine me defendente. Atque id quod à defensionis ratione omnium alienissimum est, neque nomina quidem illorum scire licet, atque profectè, præterquam si quis illorum comcedat sic. Quotiesquè verò per inuidiam & calumniam hæc vobis rursus persuaserunt, quive ipsi persuasi persuaserunt aliis, hi omnes infamati omnino sunt, nec eorum quenquam in iudiciũ traducere nec redarguere licet, sed necesse est aduersus istos tãquam in tenebris purgare defendendo, atque resellendo nemine respondente. Existimate ergo & vos, quemadmodum dicebam, accusatores meos duplices quales esse, & qui nuper accusantur, & qui iamdiu quales modo describebant. Atque iudicate me quidem oportere prius respondere illis, quos & ipse prius, multoties magis audiuitis. Age respondendo mihi est, o viri Athenienses, illis criminibus, conandūque in hoc iam breui tempore opinionem istam eximere, quam vos per calumnias decepti logo iam tempore contra me concepistis. Opto autem ita demũ aduersarios resellere atque obtinere, si modo id vobis & mihi melius sit futurũ. Quoniam difficile id fore arbitror. Neque admodum quale id sit, me latet. Verum vt Deo placet, ita succedat. Nos autem legi parere oportet, ac defensionem pro nobis afferre. Reperamus igitur ab initio qua sit accusatio, ex qua aduersus me nata est illa calumnia, qua confusus Melitus mihi diem dixit. Quid ergo aiunt ac-

cusatores mei? tanquam enim si in iudicio adesses, eorum reciteret accusatio, in qua de calumnia iurarent. Socrates intellè agit, atque nimium curiosè perquirere quæ sub terra & que in celo sunt, inferiorè que causam reddidit superiorem. Præterea alios eadem docet. Talis vtrique est accusatio. Nempe talia quædam & vos vidistis in Aristophanis comædia: Socratis enim illic persona circumfertur, affirmans se per aerem peruagari: & complures eiusmodi nugas. Quorum ergo rerũ neque multum, neque parum quicquam scio. Neque hæc dico, quasi harũ rerum scientiam parui faciam, siquis in huiusmodi rebus sit sapiens, quo minus tanti criminis reus à Melito acculer: sed quia reuera, o viri Athenienses, horum nihil scio. Testes autem huius pleorūque vestrum adduco. Oro vos docere & exponere inuicem velitis, quotquot me colloquentem aliquando audistis, audistis autem plerique vestrum. Recentere igitur inuicem, num quis vestrum aliquid is de rebus quicquam, siue multum, siue parum audiuerit me disputatè: atque ex hoc denique cognoscetis eiusmodi esse cetera, quæ inulti de me circumferunt. At enim horum nihil est verum. Quicquam si à quopiam audieritis me homines docere, atque inde pecuniam facere, neque id quidem verũ est. At qui præclarum id mihi videtur, si quis docere homines possit, quemadmodum Gorgias Leontinus, & Prodicus Chius, & Hippias Eleus. Quorum vnusquisque, o viri, cum facultatè habet, per quam ad singulas profectò ciuitates, adolefcentibus quibus liceret in patria suorum, se ciuiũ disciplina grauiter committendare, persuadeat vt de aliorum dicitur disciplina relicta sceleretur, ac data pecunia, gratiam inuicem habeant. Est & alius quidam vir hic Peliclus Parius, quem ego huc venisse audiui: contigit enim vt in eum aliquando vitium incidere, qui plus pecuniarum in Sophistas expendit quàm ceteri omnes, Calliam, inquam, Hippoclitum filium. Hunc ergo interrogauit: (Duos enim habet filios) O Callia, inquam, si filij tui puli equini aut taupini essent, haberemus aliquem quem illis mercede adhibita vtriusque feceremus, qui eos pulchros & in suo vtrunque genere excellenter efficeret, esset verò talis aut equestrium aliquis, aut agriculturalum. Nunc verò cum filij tui sint homines, quænam cogitas illis vtriuscere? Et quisnam huius humanæ ciuilitatis profectus scientiam habet? Arbitror id te cum filios habes, cogitauisse. Estne, inquam, talis aliquis, an non? Est profectò, inquit ille. Quis inquam est? & vnde? & quanta mercede docet? Euenus, inquit, est, o Socrates, Parius, merces verò quinque minaz. Atque ego Euenum feliciter iudicari, si reuera, hanc habet artem, atque adeo diligenter docet. Nam & ipse quoque sit italia scirent, admodum gloriarer, & magni me facerem. Sed certe, o viri Athenienses, hæc equidem nescio. Requirit igitur forsitan aliquis, quidnam, o Socrates, tuum est opus? Et vnde aduersus te exorta sunt hæc calumniae, nisi enim aliquid præter aliorum consuetudinem ageres, nunquam tantus de te rumor concitatus esset. Nam vnde de te sermo tam frequens, nisi egisses aliquid à ceteris alienum? Dic ergo nobis quid tandem id sit, ne nos de te temerè aliquid iudicemus. Iusta hanc mihi videtur interrogatio: atque ego vos conabor ostendere quidnam id sit, quod mihi & non hominibus, & calumniarum pepererit. Sed audite iam, & si vereor ne forte quibusdam ve-

Primum nona. Se non ar. iustis.

strum iocari videat. Veruntamen existimate me vobis vera omnino dicturum. Equidem, o viri Athenienses, non ob aliud certe quam ob sapientiam quandam eiusmodi nomen nactus sum. Sed ob quam sapientiam? Forte ob eam quae humana sapientia est. Nam haec reuera sapiens esse videor. Illi vero quos paulo ante commemorabam, maiore forte quandam humana sapientiam habent, vel quid dicam, non habent; neque enim ego ea praedictus sum. Quod si quis me haec possidere dicit, mentitur, & in meam calumniam haec dicit. Sed ne vobis molestus sit, o viri Athenienses, neve commoueamini, si quid vobis magni dicere videar, neque enim ex me duntaxat dicam, sed restem vobis afferam fide digni. Profecto si qua mihi est sapientia, qualis ea sit, testis adhibebo vobis. Delphicum deum Cherephonem certe nouistis. Ille familiaris mihi erat ab iuuentute, & Atheniensium populo amicus, ac vna vobiscum fugit, & simul in urbe reuertus. Nouistis plane qualis erat Cherepho quam vehemens quancumque ad re se conuertisset. Hic ergo quidamque profectus in Delphos vaticinium id experiri ausus est. Ne grauitate feratis, o viri, quod in praesentia sum dicturus. Interrogauit vtrique an esset vltus me sapientior. Respondit Pythia, sapientiozem esse neminem. De his quidem ipsius hic frater vobis testificatur nam ipse Cherephon vita sanctus est. Considerate vero quorū gratia haec dicam. Debeo enim vobis aperire vnde haec aduersum me calumniā fit exorta. Profecto cum haec audissem, ita mecum ipse reputaui. Quidnam Deus ait aut quidnam significat? Ego enim mihi conscius sum, neque in magnis, neque in parvis esse me sapientem. Quid igitur sibi vult, cum me asserit sapientissimum? Deum quidem mecum non esse credendum, neque enim id fas est. Deo. Atque ita diu ambigens scrutabar quid oracula inuoluerit. Aet dix tandem post longas ambages viam eiusmodi inueni. Aggressus enim quendam ex his qui sapientes videntur, sperans si vsquam, in hoc vaticinio coargui posse, oraculoque ostendi, non me quidem quem praefecerat, sed illud esse sapientia praefectum. Dum ergo illum examinarem: huius vero nomen promerere non est necessarium, erat autem quidam ex his qui in rebus versantur illi, inquam, dum examinaret, vnaque dissereret, o viri Athenienses, hunc in modum affectus sum: visus mihi est vir ille videri quidem sapiens tum aliis, tum vel maxime sibi, esse vero nequaquam: deinde conatus sum illum ostendere, putare quidem eum esse sapientem, sed minime esse. Quapropter & ille insensu mihi redidit, & multi qui aderant, grauitate id tulerunt. Ita que ad me ipsum reuersus, ita mecum ipse reputaui. Ego profecto sum hoc homine sapientior. Apparuit enim neuter nostrum pulchrum bonumque aliquid nosse. Sed hoc inter est, quod hic quidem sciat nihil, scire putat aliquid: ego vero quemadmodum nescio, ita nescire me puto. Videor ergo in hac cantala re hoc homine sapientior esse, quod que ignoro neque scire me arbitror. Post haec alium adis ex his, qui illo insuper sapientiores habentur, in eoque considerando omnino similiter iudicavi, atque illi aliosque multos mihi reddidi insensos. Proinde similiter deinceps profecti ad alios, non ignorans quantum aduersus me odium concitarem, id eoque non absque dolore quodam timoreque procedebam. Veruntamen necessarium mihi visum est oraculum diuinum omnibus anteferre, passimque progredi perferaturum quid sibi vellet oraculum, huiusque gratia omnes

quoscumque aliquid scire videntur, adire. Et per Caerentem, o viri Athenienses, oportet enim vobis vera fateri, tale aliquid non est tunc haec ex diuino oraculo perquirenti, vt qui opinione hominum maxime probabantur, eos quasi omnino imprudentissimos inuenirem: qui vero inferiores habebatur, eos quantum ad prudentiam spectat, probabilissimos habere. Operipretium est referre vobis errores laborisque meos, quos equidem propterea sustulimus, dum iam me oraculum adeo probaretur, vt redargui iam deinde non posset. Post homines qui in rebus versantur ad poetas me contuli, tragici diuini & dithyrambom aliorumque carminum auctores, quasi hic perspicere admodum deprahensurus, esse me his aduersum. At ceptis itaque eorum libris, in quibus elaboratione maxime videbantur, sceleratus sum eorum sensu, ve non nihil ab ipsis perdidisset. Erubescit, o viri, verum hic vobis aperire, dicendum est tamen. Alij pene omnes praesentis, vt ita dixerim, melius de rebus his loquerentur, de quibus ipsi poemata conscripserunt. Deprahenditur breuius in poetis, eos videlicet non sapientia facere quae faciunt, sed natura quadam ex diuina animi concitatione, quemadmodum & hi qui diuino furore affati vaticinantur. Nam & hi multa quidem dicunt atque praecleara sed eorum quae dicunt, nihil intelligunt. Tali quodam pacto poetae affecti fuisse mihi videntur, & simul animaduerti eos in aliis quoque propter poesis omnium se sapientissimos iudicare, in quibus non sunt sapientes. Abij ergo & hinc eadem omnino sententia, qua & a politicis viris abieram. Tandem vero me ad artifices contuli, vt pote bene mihi conscius quam nihil scire, vt ita dicam, scirem, hos autem nouerat multa & pulchra scire, neque in hoc equidem deceptus sui. Sciebant enim quae ipse nesciebat, & hac in parte me sapientiores erant. Sed o viri Athenienses, in eodem errore quo & poetas, peritos artifices deprahendi. Na ob hoc ipsi quod iam uide perhibebat, vnaqueque eorum se in ceteris quoque vel maximis sapientissimum esse putabat. Atqui hic error illam quoque quae ipsis inerat, sapientiam offuscabat. Quamobrem si me ipsum oraculo loco interrogarem, vtrū eligant an me habere vt habeo, videlicet neque scientem quae illi sciūt neque meam inscitiam ignorantem, an vtraque habentem quae illi habent, plane mihi ipsi simul atque oraculo responderem praesentia ita vt habeo me habere. Ob haec vtrique inquisitionem meam, o viri Athenienses, in me vtriusque multae difficultatis, atque grauissimae aduersus me coorta sunt, ex quibus multa sunt calumniae consecrata. Nomen vero sapientis mihi propterea exortum est, quod praesentis plurimum illa me putant scire in quibus alios refello. Videtur autem, o viri Athenienses, reuera folus deus sapiens esse, atque in hoc oraculo id sibi velle, humanam videlicet sapientiam parui, imo nihil pendendam esse. Quod vero Socratem nominat sapientem ob id facere, quod nomine meo tanquam exemplo quodam curam, quasi sic dicatis, o viri, sapientissimus est, qui quemadmodum Socrates, nouit reuera sapientiam suam esse mihi pendendam. Hec igitur ego se affectus, & nunc perquirere passim deo obsecutus, & perferitari non desino, conueniens quemcumque aut eiuum, aut peregrinorum esse existimo sapientem. Ac si quando mihi ille talis non videretur, tunc ipse suffragatus atque obsecutus, illi sapientem esse demonstrato. Atque ob occupationes eiusmodi nullum mihi ferme relinquere oculum vel

ad pu-

ad publicum aliquid commemoratum dignum agendum, vel priuatum, sed in extrema paupertate ob Deum cultum sum constitutus. Praeterea adolecentes maxime opulenti quae uae negotiis vacant, ne vltro sequentes delectatur, cum refelli a nobis homines spectat. Quinetiam ipsi non nouumquam me imitari alios deinde coartare contendit. Qua quidem in re plurimam reperit turbam hominum aliquid se scire putantium, cum aut nihil sciat, aut perparum, qui vero ab his conuincitur, non tam illis quam mihi redduntur insensu, clamantque esse Socrate quendam sceleratissimum, iuuenturisque corruptorem. At si quis ab eis sciscitetur, quidnam vel agendo, vel docendo, corruptum, nihil quidem assignare possunt, imo profus ignorat. Sed ne deesse illis materia videatur, ad ista confugiunt quae communi voce facile philosophabuntur obici solent, quod scilicet ea quae in aere sunt curat, & quae itam sub terra. Deos vero non credit, & malam aulam bonam esse persuadet, vera enim, vt puto, fatari nolunt, se scilicet indignatos, propterea quod conuicti fuerint, simulare se illa scire quae nesciunt. Vt pote igitur ambiosi & vehementes & multi, ac velut ex composito, atque obnoxie diligentisque persequutione studio me criminantes, vltimas aures impluerunt, & iam diu, & nuper calumniis in me sedulo confectis. Ex his autem Melitus, & Anytus, & Lycon contra me surrexerunt: Melitus quidem ob poetas mihi insensu, Anytus vero ob artifices atque reipublicae gubernatores, Lycon denique gratia rhetorum. Quam obrem quemadmodum ab initio dicebam, admirare equidem, si opinione iam tantam conceptam calumniam, tam inueteratam, nunc in tam breui tempore amouere a vobis possem. Haec equidem, o viri Athenienses, vera vobis loquor, neque celo, neque subter, aut magnum quicquam, aut paruum, quamuis ferme norim in his dicendis me eisdem fore molestum. Quod quidem argumentum vobis esse me vera loqui, atque hanc esse calumniam contra me exortam, eiusque causis eiusmodi esse. Et siue in praesentia, siue in posterum haec inquiretis, ita esse inuenietis. Ad illa igitur quae primi accusatores detulerunt, haec mihi sufficiens aperit vos sit defensio. Ad Melitum vero bonum, & vt ipse ait, patriae amatorem, reliquosque accusatores deinceps respondere conabor. Ac rursus tanquam alij quidam accusatores sint, accusationem iuramento calumniam vitandae gratia praestito susceptam in modum adduciam. Habet vero in hunc ferum modum, Socrates iniuste agit, iuuentutem deprauans, ac Deos quos ciuitas putat, ipse non putans, sed alia quaedam noua daemonia. Accusatio quidem est eiusmodi, huius autem accusationis vnamquamque partem discutiam. Iuuenes deprauare, me obicit, atque in hoc iniuriam facere: ego vero, o viri Athenienses, contra iniuriam Melitum dico, propterea quod consulto cauitat ac iocatur, tam facile homines in iudicium trahens, simulansque feris se rebus iucubere, carumque reu habere curam, quae ipsi nunquam curae fuerunt. Hoc autem ita esse conabor & vobis ostendere. Huius Melite, responde mihi, nunquid ipse maxime cures, vt quam optima adolecentes euadant? Curo equidem. Ego vero his nunc dicas, quidnam iuuenes meliores efficiat. Constat enim scire te, cum tibi id cura sit. Me certe corruptorem eorum, vt ais, iam deprahendisti, accusasti huius iudicium traxisti, ergo age, & eum qui efficit meliores dic his, & quidnam sit ostende, quidnam, o Melite, cures. Videlicet nihil

te habere quod dicas? Atqui nonne turpe id tibi videtur esse, ac sufficiens argumentum eius quod ipse dico, te haec nunquam curasse? Verum de iam bene viri. Quisquam eos efficit bonos? Leges. At vero non istud inter eos, o vir optime, sed quis homo qui & primum ipsum norit, leges scilicet quibus illi meliores fiant. Hi, o Socrates, iudices. Quid vero, o Melite, ais? sine erudire iuuenes possunt, bonosque reddere? Et maxime quidem. Vtrum omnes? An alij quidem possunt, alij vero nequaquam? Omnes. Bene per Iunonem loqueris, & magnam eorum qui profunt iuuenibus copiam. Verum quidnam hi qui audiunt? Faciuntne et ipsi meliores, an non? Ipsi quoque. Quid vero senatores? Et senatores. Sed enim, o Melite, cauendum est ne concionatores forte adolecentes corruptant. An vero & hi omnes, similiter faciunt meliores? Hi quoque. Omnes igitur, vt videtur, Athenienses honestos bonosque reddunt praeter vnum me. Ego enim corrupto solus. Itaque ais? Ita certe, & quidem vehementer. Magna tu quidem me damnas infelicitate. Proinde mihi responde, an & de equis idem putes, omnes scilicet homines equos bonos efficiere, vnum vero duntaxat esse qui eos corruptat. An omnino contra vnum esse, vel certe per paucos equitandi peritus reddere meliores equos: quam plerumque autem esse, qui si inter equos uerferunt, illique vtantur, deprauant? Nonne ita se res habet, o Melite, & de equis, & de ceteris omnibus animantibus? Penitus ita, siue tu & Anytus non confiteamini, siue confiteamini. Etenim per magnam iuuenes nacti essent felicitatem, si vnus duntaxat eos possent peruertere, ceteri vero omnes prodesse. Ceterum, o Melite, satis demonstras te nullam iuuentutis curam habuisse inquam, ac plane declaras incuriam tuam, teque nunquam medicatum fuisse ea de quibus me accusas. Praeterea obsecro te per Iouem, o Melite, responde nobis, vtrum melius uerari possumus inter bonos ciues, an inter malos. Responde amice. Nihil enim difficile te rogo, nonne mali semper mali aliquid agunt his quibus cum conuersantur boni autem bonum? Proculdubio. Estne vllus qui detrimentum suscipere potius quam emolumentum velit ab his quibus familiariter vitur? Responde, o bone vir. Lex enim respondere te iubet, estne quisquam qui damnum pati velit? Nullus. Age ergo, tu me huc in iudicium uocas quasi iuuentutis deprauatorem, an dicis me id uolentem facere, vel nolentem? Equidem uolentem dico. Nunquid tu, o Melite, longe minor natu vsque adeo me grandiori sapientior es, vt plane cognoscas tu prodesse? Ego autem in tantam insaniam prolapsus sum, vt neque id cognoscas, sique ex familiaribus peiorum reddidero, periclitatum me ne quid ab eo mali perpetiar, atque hoc tantum mihi ipsi malum, vt ais, volens inferam? Haec equidem tibi, o Melite, non credo. Arbitror quoque neminem tibi alium concessurum. Sed aut non de quo adolecentes, vel si deprauo, iniustus facio. Quapropter tu in vtroque mentiris. At si iniustus corruptor, non huc in iudicium inuoluntaria delicta lex trahi iubet, sed priuatum doceri atque admoneri. Constat enim si diceret, non amplius me id facturum, quod per ignorantiam faciebam. Tu autem familiariter me emendare noluisti, sed in iudicium rapis: quod eos trahi lex iubet, qui poena indigent potius quam disciplina. Iam vero ex his manifestum est, o viri Athenienses, quod modo dicebam,

bus vestri persuadere. Sive enim respōdero, id esse non parere deo, propterea: me non posse quiete esse, nō credetis mihi quasi per atoniam loquēti: siue dixerō id homini maximū cōtingere bonū, diebus, videlicet singulis de virtute verba facere, atque de aliis de quibus me quoties loquentem vos auditis, atque ita me ipsum alioq; scrutari, vitamq; incōsideratā respōnda esse cōferre, hæc etiā multo minus mihi crederetis. Hæc verō, o viri Athenienses, ita vt dico, se habent, sed haud facile persuaderi possunt. Et simul nō quā malo dignū ducere me cōsuevi. Quod si mihi forent pecunia, iudiciū pecuniis liceret quā runcunq; solvere possem, neq; obesset mihi illas amittere. Nunc verō nō adsum, nisi fortē quantum valeo solvere, tati aestimare velitis. Postsum verō ferme argēti minā. Tanti ergo iudiciū aestimo. Plato autē hic, o viri Athenienses, & Crito, & Critobulus, & Apollodoros iubent me triginta minis liceri. Ipse verō tanta pecuniæ prædes eū. aestimo ergo tanti prædes verō argēti huius hi vobis erunt fuicitiēs. Nō multū tēporis gratia, o viri Athenienses, exilimatiōe cōparabitis, materiāq; præbentis volentibus civitatē vituperare, quia illicet Socratem occideritis, virū sapientē. Dicēt enim illi, licet nō sim, me sapientē, qui vos vituperare volent. Si ergo breue tēpus ex pēctāuissis, absq; vestra opera me contingebat mori. Videte etatē meā, quam procul iam sit a vita, mortī verō propinqua. Neq; verō hæc aduersus vos omnes dico, sed aduersus eos tantum qui me morte dānarūt. Dico etiā hæc ad hos ipsos. Forsan putatis me viri Athenienses, in iudicio cōcidisse talū verborū inopia, quibus vtiq; persuasissim vobis, si omnia faciendā dicendāq; putauissem, quibus vobis absoluerem. Longē verō se res aliter habet: Certe ob paupertatē damnatus sum, nō verborum quidem fed audaciæ atq; impudentiæ, & quia talia apud vos dicere nolui, qualia vobis auditu gratissima cōtignissent, audientibus videlicet me desētem atq; lamentantē, & alia faciētē multa atque dicent vt dixi, me indigna, qualia frequenter ab aliis audire cōsuevissem. Sed neq; ab imō cenfui decere ob periculum deuitadum illiberale aliquid facere, neq; nūc me pōnente hac defensionis ratione vsum fuisse. Malo equidē tali quadam defensione fretus, mortem obire, q̄ contraria superuivere. Neq; enim in iudicio, neque in bello vel mihi vel alteri, omnia quibus viremus mortē, sunt faciendā. Na in prælis saepe cōstat interitū vitari, si quis abiectis armis supplex ad insipientes se cōuertat. Alia quoq; in singulis periculis machinamēta sunt, quib; interitū quis effugiat, si quem nō pudeat facere quilibet atq; dicere. Sed cōsiderate, o viri Athenienses, haud id quidem difficile esse, mortē effugere, sed mul dū difficultis prauitate. Vlocius enim illa currit quam mors. Atqui ego nūc vt pote ob fenēctutem tardior a tardior captus sum, accusatoris autē mei vt pote ve mentes atq; veloces ab ea quæ velocior est prauitate. Et nūc quidē ego abeo damnatus a vobis, mortē subiturus: isti verō a veritate ipsa damnati, prauitati iniulituz; obnoxij. Atque ego quidem pœnæ acq; iustis, & isti. Hæc igitur fortē sic oportebat se habere, arbitror; ea habere se mediocriter. Post hæc autem vobis qui me condemnastis, cupio diuinare. Nam illuc mihi iam peruenitū est, vbi solent homines diuinare, quado videlicet sunt prope mortē. Præ dico enim vobis, o viri Athenienses, si me interfeceritis, supplicii vobis statim post mortē meā

esse venturū, ac per Iouem multo durius eo quo me affeceritis. Nūc enim id egistis, libere vos quo minus rationē vitæ veltra redarguēti cuiquam reddere cōpellamini. Id verō contra omnino vobis accidit. Nam plures futuros arbitror, qui vos redarguant, quos ego cōpescēbam, et si vos id nō sentiebant, tanq; illi infestiores erunt, quanto & iuniores, idēq; vos grauius id feretis. Profēctō si putatis per interfectionem hominū a vituperatione vos absolvere, nimium aberrastis. Nō enim est hæc liberatio vel valida satis, vel honesta. Sed ita tā faciliā quam optima est, nō disturbare quidem alios, sed seipsum comparare vt quā optimus euadat. Hæc ergo vobis qui me condemnastis, vaticinatus, finem facio. Vobis autē qui me absoluisistis, libenter de huiusmodi re que contigit, verba facerē, quando magistratus negotio distulerunt, necdum eo vado vbi me oportet mori. Sed, o viri, assilite mihi id tēpus. Nihil enim prohibet, inuicem dum licet) confabulari: Nempe vobis tanqua amici demonstrare volo quod mihi modō accidit, quidnam significet. Mihi quidem, o iudices, vos enim iudices rectē appellare possum, mirabile quiddam contigit. Vox enim illa dæmonis vaticinatus, mihi semper in superiore tēpore frequenter omaino offerre se consuevit, & in rebus quidem leuissimis se opponere, siquid minus rectē facturus fuisset. Nunc autē ea mihi quæ videlicet, acciderūt, quæ profēctō putare aliquis existimaret extrema esse malorū. Sed mihi neq; domo exiunt, manē dei signū aduersatū est, neq; hoc suggestū in quo causa dico ascendēt, neq; in aliqua sermonis parte dū verba facieba, quāuis aliā frequenter dum loquerer in medio sermone cursu consueverit colubere. Nunc autē in hac re nūquā vel agēt, vel loquenti est aduersatū. Quam verō huius rei causa esse putē, vobis aperit. Apparet enim mihi quod cōtigit bonū esse. Nec redē vllō modo iudicatur a vobis, quicūq; mortem opinamur esse malam. Cuius quidē rei magna apud me hæc est cōiectura, quod signū mihi vt cōsuevit, repugnauisset, nisi bonum quid acturus fuisset. Cogitare autē hoc pacto possumus spem multa esse id esse bonū. Mors enim necesse est sic alterū de duobus, vt aut sensus omnino mors omnes auferat: aut quemadmodū dicitur, in aliu quēdā locū ex his locis morte migraret. Quamobrē siue sensus extinguitur, morsq; ei somno similis est, qui nōnunquā, etiā sine vili somniorū, placatissimam quietē offert, di boni quid lucri est empori? Reor equidem, si quē oporteat ad eā noctē quam tanta traigit quiete, vt ne in somnū quidem viliam videret, alias noctes dieq; vite totius cōferre, atq; dicere quot ipse noctes atq; dies in vita melius ducit; quib; peregerit: reor, in quā, nedum priuati aliquē, sed nec magnū quidē regē, aliquas numerare posse. Si ergo tale quiddā est mors, lucrū esse equidem dico. Etenim nihil plus hoc pacto totū tempus quam nox vna esse videtur. Sin vera sunt quæ dicuntur, migratione esse mortem in eas oras, quæ dē vita excederunt, in colat, id multo iam beatius illi esse, cum ab his qui se iudicū numero haberi vellent, eualeatis, ad eos venire, qui verē iudices appellantur, Minos, Rhadamanthum, Aëacum, Triptoleum, alioque quocunq; semidei iuste vixerunt: hæc peregrinatio mediocri vobis videri potest vt vero colloqui cum Orpheo, Musæo, Hesiodo, Homero liceat, quanti tandē aestimatis? Equidem saepe mori, si fieri posset, vellē, vt ea quæ dico mihi liceret inuenire.

Virio huiusmodi mali vel vno vel multo maiore potest.
Heu Cuius rei illi in diuina.
Heu si uisus de iustissimo et Cuius lib. 27.

Quippe eū in primis mirificē grata sic futura habitatio illa atque cōsuetudo, quandoquidem vna cum Palamede futurus sum, & Atace Telamonis filio, & aliis antiquorū quicunq; circumstanti iudicio decesserūt: & vita: apud quos meos casus cū illorum casibus cōferre vtrinq; verbaritror, nō inuicendum foret illud præterea maximū, illic degere scrutantem singulos atque examinantem quemadmodum hic feci, quisiāmi illorū sapiens sit, & quis cum non sit, se tamen exillimet sapientē esse. Proinde quanti faciendū, o iudices, tentare summi regis qui maximas copias duxit ad Troiam prudētiam, & Vlyssis, Silypphi, multorumque aliorum quos referre quis potest virorum & mulierum, quibus cum loquar atq; examinando versari, inestimabilis profus felicitas esset? Si quidem huius causa qui illic degunt, haud amplius moriuntur, sūntq; illi nobis & in rebus aliis beatores, scin eo insuper, quod reliquum iam tempus permanēt immortalis, si quidem vera funt quæ dicuntur. Ne vos quidem, iudices, si, qui me absoluisistis, mortē timueritis, idq; vñ cogitate verū esse, viro videlicet bono nihil mali accidere posse nec vi uiu, nec mortuo, nec vnquam illius res a diis immortalibus negligi. Nec mihi ipsi hoc accidit fortuito, sed mihi id constat, mori iam & a laboribus liberari, mihi melius exitisse, atq; hanc ob causam diuinum illud signum mihi non oblitit. Nec vero is a quibus acutus sum, aut a quibus condemnatus, habeo quod fuscēscam, quamuis non mente accusauerint me atque dānamauerint, sed quia mihi necesse se crediderunt. Ob hoc vtiq; illis est succensendum. (Sed iam ad eisdem illos reuerfus, sic eos alloquor.) Tantum tamē vos precor, o viri, vt meos quoque filios cum adoleuerint, si ipsi similitur atque ego vobis molesti sint, penes similitur afficiatis, prout si viderent vobis vel pecuniari, vel alterius cuiusquam rei maiorem quam virtutis curam habere: atque si videri velint putē vt se alicuius esse pretij, cum nullius sint, illos obiurgatis, quemadmodum ego vos, quod non illis incumbant quibus incumbendum, ac existimant cū nullius pretij sint, se aliquid esse. Quod si hec feceritis, iusta a vobis passus fuero ego quæ & filij. Sed tempus est, iam hinc abire me, vt moriar: vos vt vitam agatis. Verum autem sit melius, dii immortales sciunt hominem qui dem scire arbitror neminem.

**C R I T O, V E L, D E
E O Q U O D A G E N -
D V M.
M A R S I L I I F I C I N I
A R G V M E N T V M.**

Quemadmodum Apologia, ita Critonis quoque tam ordinata, tam plana dispositio est, vt argumentum non exeat. Adverte tamen in primis Socrate, sicut in Apologia vigilans vaticinatus est, sic in Critone dormiente vaticinari, vt cognoscas sapienter pios; viro deum & vigilanti & dormienti semper adesse. Ex omnibus autem collige euangelicā doctrinā cōfirmationem. Approbationem nam tyrum. Exemplar iustitiz. Incomparabilē fortitudinem. Contemptam mortalium. Desideriam ad cenoria. Religioni deique fundamentum. Quid memorem, vniq; opinio: contemendam esse, sapientis duntaxat sententiam, imō vt vitatem ipsam esse, colendam? Quid vultus, non vire quidem sed bene vire exoptandum? Item inimicus maleficendum esse nunquam neque iniurias velle defendant? Vultus & pericula mortis interitumq; subeundum potius quam peccandum? Quid referam obseruantiam legum suorum, & inastimabilem patriæ charitatem? Quam & parentibus & vitā proculdubio anteposuit, ob hanc, vt ipse loquitur, rationem quō in alterā proficiat vitam,

valeat aeterno iudicio quam antea in vita reddere rationē, neque leges quæ illis imperant humanarum legum fortiores ex parte uelut compellatur. Concludit deniq; rationis iustitiz suauitatis mentis sua artibus vsq; adeo insolare, vt alia audire non possit, sicut itaq; consueturam, quicunque pergat disuadere. Adit ea solum via esse pergenam, qua Deo, id est, iusto diuinitatis iussu, perducit.

S O C R A T E S, C R I T O.
VR hæc hora venisti, o Crito? nōnō multum mane etiam est? CRIT. Multum certe s. o. c. Quam multum tandem? CRIT. primum dilectulum s. o. c. Miror quomodo custos carceris tibi obtempere voluerit. CRIT. Familiaris iam mihi est, o Socrates, propterea quod crebro huc venirem. Præterea beneficij a me non mihi accepit s. o. c. Venisti in modum dudum? CRIT. Satis dudum, s. o. c. Prorūde curastim non me excitasti, sed cum silentio ascedisti? CRIT. Nunquam pro Iouem, o Socrates, excitasti. Neq; enim ipse tūdiu in vigilia & dolore manere velle. Sed te iam dudum admior, cum aspicio quam suauiter dormiat. Et consistit non excitari tē, vt quam placidissimē degeres. Equidem tum saepe, tum per omnem vitam antea tam ab tuos mores beatum te iudicauit, maximē verō in presentī calamitate, quod eam tam facile ac placidē feras, s. o. c. Arqui per absurdum esset, o Crito, si quis tam grandis natu imminente mortem molestē ferat. CRIT. Veruntamen, o Socrates, & alij quæ senes simulibus calamitatibus opprimuntur: qui tamē ab ætate non ita iuuantur, quin presentem fortunam grauior & molestē ferant s. o. c. Ita est. Sed quorsum adeo mane venisti? CRIT. Nuncium, o Socrates, acerbum a ferro nō tibi quidem, vt mihi appareat, sed mihi potius & familiaribus suis omnibus & acerbum & graue. Quod equidem, si tu quicum aliud, grauer, vt arbitror, molestēque ferret. s. o. c. Quōdnam hoc? An nauis ex Delo iam rediit, qua reducta, mihi est moriendum? CRIT. Nondum rediit quidem, sed mihi hodie reditura videtur ex his quæ renunciant nonnulli & Sudio venientes, qui cū ibi reliquerunt. Constat ergo ex his nunciis, hodie esse vtrūram, idēq; necessarium fore te cras, o Socrates, & vita decedere. s. o. c. Bona, o Crito, fortuna. Sita dicit placet, ita esto. non tamen exultatio illam hodie rediturā. CRIT. Vndēnam id coniectas? s. o. c. Dicam equidem. Postridē enim, aut eo ipso die, quo nauis redierit, mihi est moriendum. CRIT. Sic vtiq; auis hi penes quos rei huius potestas est. s. o. c. Itaq; non hæc diē Venturam puto, sed altera. Coniecturam verō ex somnio quodam accipio, quod pauld antē hac ipsa noctē mihi visum est, oportunēq; videtis somnium mihi non perurbasse. CRIT. Sed quid id somnium erat? s. o. c. Videbatur mihi mulier quædam adueniens, pulchra & aspectu grata, vestes habens candidas, vocare me, atque dicere, o Socrat. Tertia hinc die Phthiam peruenies largitebam. CRIT. Quam absurdū infōrmium, Socrates! s. o. c. Manifestū tamē, vt mihi videtur, o Crito. CRIT. Manifestū certe. Sed, o beate Socrates, nunc iam etiam mihi credidit, tēq; seruat. Mihi enim, si tu obieris, & non vna tantum calamitas imminet: sed præter id quod te orbatus fieri tali necessario, qualem alterum nunquam reperiam, videbor vtiq; multis qui neutro nostrō fati nouerint, cum potuissent te seruare, si pecuniis impendere vultuilem, id neglexisse. Arqui quænam estimatio turpior possit acridere, quam videri pluris fecisse pecunias quam amicos? Nō enim potest

Græcā hanc nulla cal accepit.